

1.5.2024 Pääsiäiskauden viidennen viikon keskiviikkona

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

”Paavali lähti seuralaisineen Pafoksesta ja purjehti Pamfylian Pergeen. Siellä Johannes erosi heistä ja palasi Jerusalemiin. Toiset jatkoivat Pergestä eteenpäin ja tulivat Pisidian Antiokiaan. Sapattina he menivät synagogaan ja asettuivat istumaan. Kun lakia ja profeettoja oli luettu, synagogan esimiehet lähettivät heille sanan: ”Veljet, jos haluatte lausua seurakunnalle joitakin kehotuksen sanoja, niin puhukaa.” Silloin Paavali nousi, viittasi kädellään ja alkoi puhua: ”Kuulkaa minua, israelilaiset, ja te muut, jotka pelkätte Israelin Jumalaa! Jumala valitsi isämme, ja kun he olivat Egyptissä, vieraassa maassa, hän teki heistä suuren kansan ja johdatti heidät väkevällä kädellään sieltä pois. Neljäkymmenen vuoden ajan hän autiomaassa sieti kansansa niskurointia, ja hän hävitti Kanaanin maasta seitsemän kansaa ja jakoi näiden maat israelilaisille perintömaaksi. Tähän kaikkeen kului noin neljäsataaviisikymmentä vuotta. Sen jälkeen hän antoi heille tuomareita profeetta Samuelin aikaan saakka. Kun he sitten pyysivät itselleen kuningasta, Jumala antoi heille Saulin, Kisin pojan, Benjaminin heimosta, ja Saul hallitsi neljäkymmentä vuotta. Sitten Jumala pani hänet viralta ja nosti heille kuninkaaksi Daavidin. Daavidista hän myös antoi todistuksen: ”Minä olen löytänyt Daavidin, Iisain pojan, mieleni mukaisen miehen. Hän on kaikessa toteuttava minun tahtoni.” ”Daavidin jälkeläisistä Jumala on lupauksensa mukaan antanut Israelille Pelastajan, Jeesuksen. Hänen edellään kulki Johannes, joka julisti Israelin kansalle, että kaikkien tuli kääntyä ja ottaa kaste.” (Ap.t. 13: 13 – 24)

”Paavali lähti seurueineen Pafoksesta ja purjehti Pamfylian Pergeen.” Ensimmäinen Saul -nimi muuttuu Paavaliksi. Toiseksi Paavali on selkeästi nyt keskushahmo. Kolmanneksi nyt siirryttiin Kyprokselta mantereelle Vähään Aasiaan. Pergestä Johannes Markus matkusti Jerusalemiin. Teksti ei kerro syytä, miksi Markus erosi Paavalista. Myöhemmästä historiasta tiedämme, että Paavali ja Barnabas riitautuivat keskenään Markuksen takia, Paavali ei halunnut Markusta työtoverikseen toiselle lähetysmatkalleen. Myöhemmin Markus kuitenkin mainitaan apostoli Paavalin lähetyskirjeissä, joten mahdollinen riita oli sovittu.

Pergestä siirryttiin Pisidian Antiokiaan, joka oli Rooman provinssin, Galatian hallinnollinen keskus. Kaupungissa asui isohko juutalaisyhteisö.

Synagogan esimies on henkilö, joka vastaa synagogan jumalanpalveluksen järjestyksestä. Hänen ei tarvitse olla pappi tai rabbi. Tapansa mukaisesti Paavali seuralaisineen meni synagogaan sapattina. Laki tarkoittaa viittä Mooseksen kirjaa ja profeetat profeettojen kirjoja. Niiden jälkeen synagogan esimies voi antaa vierailijoille mahdollisuuden puhua, toivottaa jotain hyvää seurakunnalle.

Nyt tulee Paavalin puhe läsnäolevalle seurakunnalle. Tästä puheesta käsitellään vain täksi päiväksi määritelty osa, jakeet 16 – 24. Puhe jatkuu aina jakeeseen 41 asti. Tänään luettavaksi annettu teksti käsittää Vanhan testamentin historian, lupauksen ajan. Se muistuttaa paljon ensimmäisen marttyyrin, Stefanoksen, puhetta.

”Te muut, jotka pelkätte Israelin Jumalaa!” tarkoittaa ei -juutalaisia, jotka olivat hurskaita. He kävivät synagogassa ja noudattivat ainakin osittain lakia. Heitä ei ollut ympärileikattu. Tällaiset ihmiset olivat lähetystyölle erinomainen kohde, he etsivät pelastusta, mutta eivät olleet täysin sitoutuneet juutalaisuuteen.

Paavali kertoo israelilaisten historiasta, miten Jumala toimi valitsemalla ”isämme, kun he olivat Egyptissä”, johdattamalla kansaa erämaassa, ja auttamalla kansaa Kanaanin maan saamiseksi. Sitten mainitaan tuomarit. Mitään nimiä ei tässä kohdassa mainita. Nimet tulevat vasta, kun Israelista muodostuu kuningaskunta. Tässä on puheen keskeisin perustelu: ”Daavidin jälkeläisistä Jumala on lupauksensa mukaan antanut Israelille Pelastajan, Jeesuksen. Hänen edellään kulki Johannes, joka julisti Israelin kansalle, että kaikkien tuli kääntyä ja ottaa kaste.”

Puheen loppuosa, jota ei ole yllä, käsittelee Jeesusta, Hänen kuolemistaan ja ylösnousemistaan, ilmestymistään opetuslapsilleen. Paavali julistaa ilosanoman: Jumalan lupaus isille on toteutunut, Hän on herättänyt Jeesuksen kuolleista. Hänen ansiostaan julistetaan synnit anteeksi, uskova tulee vanhurskaaksi ja saavuttaa sen, mitä israelilaiset eivät voineet saavuttaa Mooseksen lain avulla.

Paavalin puhe oli menestys Pisidian Antiokiassa. Osa juutalaisista kuitenkin vastusti heitä ja sai aikaan sen, että Paavali seuralaisineen karkotettiin kaupungista. He siirtyivät ensin Ikonioniin, sieltä Lystran ja Derben kaupunkeihin. Lystran tapahtumista me luimme jo pääsiäiskauden keskijuhlana.

Päivän evankeliumi

”Jeesus kohotti katseensa ja näki, että suuri ihmisjoukko oli tulossa. Hän kysyi Filippukselta: ”Mistä voisimme ostaa leipää, että he saisivat syödäkseen?” Tämän hän sanoi koetellakseen Filipppusta,

sillä hän tiesi kyllä, mitä tekisi. Filippus vastasi: ”Kahdensadan denaarin leivistä ei riittäisi heille edes pientä palaa kullekin.” Silloin eräs opetuslapsi, Simon Pietarin veli Andreas, sanoi Jeesukselle: ”Täällä on poika, jolla on viisi ohraleipää ja kaksi kalaa. Mutta miten ne riittäisivät noin suurelle joukolle?” Jeesus sanoi: ”Käsketään kaikkien asettua istumaan.” Rinteellä kasvoi rehevä nurmi, ja ihmiset istuutuivat maahan. Paikalla oli noin viisituhatta miestä. Jeesus otti leivät, kiitti Jumalaa ja jakoi leivät syömään asettuneille. Samoin hän jakoi kalat, ja kaikki saivat niin paljon kuin halusivat. Kun kaikki olivat kylläisiä, Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Kerätkää tähteeksi jääneet palaset, ettei mitään menisi hukkaan.” He tekivät niin, ja viidestä ohraleivästä kertyi vielä kaksitoista täyttä korillista palasia, jotka olivat jääneet syömättä. Kun ihmiset näkivät, minkä tunnusteon Jeesus teki, he sanoivat: ”Tämä on todella se profeetta, jonka oli määrä tulla maailmaan.” (Joh. 6: 5 – 14)

Kaikilta evankelistoilta löytyy tämä ravitsemusihme. Johanneksen kertomus poikkeaa muista siinä, että Hän mainitsee (ennen tätä tekstiä) järven nimen: Galileanjärvi eli Tiberiaanjärvi. Ihmiset seurasivat Jeesusta nähtyään hänen tekemänsä tunnusteot. Lisäksi Johanneksella on maininta ajasta: Juutalaisten pääsiäisjuhla oli lähellä.

”Mistä voisimme ostaa leipää?” kysyi Jeesus Filippukselta. Johanneksen evankeliumi korostaa ihmekertomuksissa Jeesuksen aloitteellisuutta. Kertomus ei myöskään mainitse mitään päivän myöhäisestä ajankohdasta. Filippus ei huomaa, että Jeesus koettelee hänen uskoaan ja vain viittaa vaadittavan rahan määrään: ”Kahdensadan denaarin leivistä ei riittäisi heille edes pientä palaa kullekin.” Yksi denaari oli työmiehen päivän palkka, kyse oli siis isosta summasta.

Andreaksella on hieman uskoa. Hän tuo esille pienen määrän ruokaa, läsnäolevalla pojalla on viisi ohraleipää ja kaksi kalaa. Ehkä hänellä oli mielessään profeetta Elisa, joka kahdellakymmenellä leivällä ruokki sata miestä (2. Kun. 4: 42 – 44). Mutta Andreaksen usko on pieni: ”Mutta miten ne riittäisivät noin suurelle joukolle?”

Jeesuksen käskystä ihmiset istuivat rinteelle istumaan ruohikkoon. Ennen tätä kertomusta mainittiin, että pääsiäisjuhla oli lähellä. Se on keväällä, joten ruohikko oli rehevimmillään, kesällä se kuivuisi. Teksti mainitsee paikalle olleen viisituhatta miestä. Lain mukaan oli laskettava lukumäärään miehet, ei muita (4. Moos. 26: 1 – 2).

”Jeesus otti leivät ja kiitti Jumalaa” sisältää sanan ”kiitti”. Tätä samaa sanaa käytetään ehtoollislahjoja siunattaessa. Samaa sanaa käytetään juutalaisuudessa siunattaessa aterioita.

Jeesus ”jakoi leivät syömään asettuneille” valmistaa lukijaa etukäteen aiheeseen ”elämän leipä”. Tämä teema tulee esille tässä samaisessa luvussa ja se on käsitelty jo aiemmin. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että suomenkielinen raamattu sanoo Jeesuksen jakaneen leivät. Joissakin muunkielisissä raamatuissa sanotaan, että hän antoi leivät opetuslapsilleen, jotka jakoivat leivät istumaan asettuneille.

Jeesuksen käskyn mukaan tähteeksi jääneet leivänpalaset kerättiin pois, niitä kertyi yhteensä 12 korillista. Myös Jeesuksen lähimpiä opetuslapsia oli 12, samoin Israelin heimoja 12. Kerätyn tähteen määrä osoittaa, että kaikki saivat kylliksi syödäkseen.

”Tämä on todella se profeetta, jonka oli määrä tulla maailmaan.” Kansa tunnustaa Jeesuksen Messiaaksi, mutta ymmärtää Messiaan tehtävän väärin. He pitävät Jeesusta kansallisena vapauttajana. Hänen todellinen tehtävänsä paljastuu vasta silloin, kun Hänet tuomitaan. Jeesus oli tehnyt jo aikaisemmin ihmeitä. Kansa oli niitä ihmetellyt. Nyt, kun he hyötyvät ihmeestä itse materiaalisessa muodossa saamalla leipää, he ovat valmiita pitämään Häntä messiaanaan. Jeesus on Messias, mutta kansa ymmärtää Hänet maallisena messiaana.